Onderzoek over gezaghebber Isaac Wagemaker

Gezaghebber met hart en ziel voor Aruba

ORANJESTAD — Michel Bakker en Olga van der Klooster zijn weer op Aruba om verschillende onderzoeken uit te voeren voor Plantage Zorg en Hoop, Bureau voor het onderzoek naar het gebouwde erfgoed overzee in Heemstede. Een van de onderzoeken gaat over gezaghebber Isaac Wagemaker en wordt uitgegeven als boek bij LM Publishers en Editorial Charuba.

door onze verslaggever
Nadine Salas

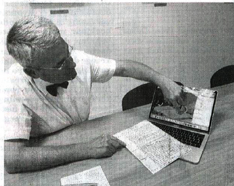

Foto: Nadine Salas

Foto: Archief

Gezaghebber Wagemaker aan zijn bureau met een journaal.

Gezaghebber Wagemaker was vanaf eind 1829 tot en met 1945 gezaghebber op Aruba. Bakker stelt dat dit met name in de tijd was dat Aruba werd wat het nu nog is, aangezien hij verantwoordelijk was voor de wegenstructuur en de belangrijkste gebouwen in de tijd dat hij gezaghebber was. "Hij heeft zoveel gedaan voor de infrastructuur en de bebouwing dat wij hem tijdens onze onderzoeken steeds opnieuw tegen kwamen", zo legt Bakker uit over het idee om het boek te schrijven. Het wordt een biografie, maar richt zich alleen op de tijd dat Wagemaker op Aruba was. De publicatiedatum is nog niet bekend.

Onderzoek

"Het is een fascinerende persoonlijkheid, dat is wel duidelijk en hij heeft veel egodocumenten nagelaten", zegt Bakker. De onderzoeker heeft veel materiaal bestudeerd uit het archief maar ook de familie bezocht en foto's van hem ontvangen. De onderzoeker heeft alle journaals bestudeerd, foto's, correspondentie die binnenkwam en brieven die weer naar buiten gingen. Hij legt uit dat hij zich voor het boek niet heeft gericht op de politieke aard maar meer over wat er gebeurt wanneer iemand gezaghebber is. "Wat krijg je dan op je bureau, en wat doe je ermee? En zo ontstaat dan een beeld van de mens Wagemaker."

Infrastructuur

Ook de oude hoofdweg en de brug over Spaans Lagoen waren een project van deze gezaghebber. Voorheen moest men via allerlei omwegen langs Santa Cruz over zandwegen naar San Nicolas gaan. "Hij heeft het stuk wat wij nu kennen als de oude weg, vooraf zelf gelopen vanaf zijn kantoor in Oranjestad naar San Nicolas", vertelt Bakker.

Ook was hij verantwoordelijk voor de bouw van het vliegveld, een groot deel van de samenwerking met de olieraffinaderij Lago heeft hij op poten gezet en tijdens deze periode was het ook nog oorlog, merkt Bakker op. "Hij komt ook naar voren als een heel gevoelige man, die ook heel veel voor de Arubanen heeft gedaan", zegt Bakker. "Met name voor de watervoorziening was hij alsmaar bezig met zijn technische ambtenaren om dammen te bouwen en *tanki's* vol te krijgen. De Landswatervoorziening stond toen maar in de kinderschoenen. Dus men was geheel afhankelijk van regenwater. Dat ging herhaaldelijk fout. Ook kwamen er in de oorlog veel militairen bij, wat het beschikbare water nog schaarse maakte. Toen kocht de regering water van de raffinaderij, omdat deze een eigen watervoorziening had. Dus de samenwerking tussen de personen Wagemaker en de raffinaderijdirecteur Lloyd G. Smit was heel bijzonder om te lezen en op te merken."

Het was bijna als de relatie tussen twee vrienden, merkt hij op. Als Wagemaker aan Smith vroeg om een barak omdat er een school in Santa Cruz moest komen, dan werd er een barak in San Nicolas afgebroken en naar San Nicolas gereden en weer opgebouwd. Allemaal met gesloten beurzen, legt hij uit. "Natuurlijk was de Lago ook wel afhankelijk van een goede relatie met de gezaghebber, dat is wel duidelijk. Maar ze hielpen elkaar en samen met elkaar hielpen ze uiteindelijk Aruba."

Journaals

De onderzoeker laat een foto zien van de gezaghebber in zijn werkkamer. Op zijn bureau staat een telefoon, iets wat heel weinig mensen in die tijd hadden. "Hij heeft ook heel vaak het eerste gesprek gevoerd, bijvoorbeeld het eerste gesprek met de gezagvoerder van Curaçao of die van Bonaire. Op de foto is hij bezig te schrijven in het journaal. Deze worden bewaard in het Nationaal Archief en zijn verzameld in de vier banden. Er werd dagelijks geschreven in de journaals. Aan de hand van het patroon van het gemarmerde papier en ook afgeleid van de band die afgebeeld is op de foto kon de onderzoeker afleiden waar deze open lag. Bakker ging zoeken en heeft de pagina die op de foto werd afgebeeld teruggevonden. Het gaat om februari 1942. Op de betreffende pagina staat hij op het punt om op te schrijven dat hij met een technisch ambtenaar de uitbreiding van het vliegveld in ogenschouw heeft genomen. "En dan komt het wel heel dichtbij en gaat het leven. Dat is mijn doel: om hem als een levende persoon neer te zetten."

Hart en ziel

De *Amigoe* wil graag weten wat de lezer meekrijgt van het boek. "Ik zal er tevreden mee zijn als ik er in zou slagen om Isaac Wagemaker als iemand neer te zetten die hart en ziel voor Aruba had. In dezelfde periode zie je ook de eerste gedachten over een Status Aparte ontstaan. En dat is ook heel boeiend, want de gezaghebber had heel veel contacten met familie Eman en alle families die ertoe deden in die tijd. Dat liep over het algemeen goed, soms botste het. Maar hij wist die conflicten altijd weer op de een of andere manier op te lossen", aldus Bakker.